2006'nın gündemi

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı

« Son üç senede ekonomide sağlanan gelişmeler şüphesiz olumludur. Ama yeterli değildir, hızlı büyümeyi hedefleyen yeni bir stratejinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Sağlanan istikrar ortamının devamı büyüme sürecinin de devamına bağlıdır. Büyüme sürecinin devamı da istihdam artışının ön koşuludur »

2001 Krizi'nden sonra başlatılan istikrar programının üç temel amacı bulunuyordu; istikrarın tesis edilmesiyle ekonomide toparlanma sürecinin sağlanması, güven ortamının tesis edilmesiyle kamu borcunun çevrilmesi sorununun ortadan kalkması ve sürdürülebilir büyüme sürecinin başlatılması.

2001 krizinden sonraki dört yıl içinde yakalanan yaklaşık yüzde 32 oranındaki kümülâtif büyüme oranıyla ilk hedef yakalanmış ve geçiş dönemi tamamlanmıştır. Ancak girdi maliyetleri dünya standartlarına indirilemediğinden bu büyüme istihdam rakamlarına aynı ölçüde yansımamıştır.

Öte yandan, kamudaki mali disiplinin sürmesi sayesinde; kamu iç borç stokunun artış hızı 2005'te yüzde 9'a (reel olarak yüzde 1'e), kamu iç borcunun reel faizi 2002'de yüzde 30 iken, 2005'te yüzde 9'a, kamu dış borç stokuysa, 2002'de 63,7 milyar dolardan 2004'te 73,8 milyar dolara çıktıktan sonra, 2005'te (9 aylık) 68,7 milyar dolara gerilemiştir.

Böylece ciddi bir kırılganlık kaynağı olan kamu iç borç stoku sorununda büyük ölçüde rahatlama sağlanmıştır.

Geçiş dönemi tamamlandığına göre, bundan sonra büyüme sürecinin devamı, Türkiye ekonomisinin normal bir ekonomi olarak işlemesiyle mümkün olacaktır. Kamu maliyesinde ve özel sektörde başlayan bu dönüşüm sürecinin yapısal reformlar ile kalıcı hale getirilmesinin önemi bu noktada belirginleşmektedir.

Son üç senede ekonomide sağlanan gelişmeler şüphesiz olumludur. Ama yeterli değildir. Zira fert başı gelirimiz AB'nin dörtte biri düzeyindedir. Son elli senenin yıllık ortalama büyüme hızı yüzde beş civarındadır. Ancak bu oran Türkiye'nin üç önemli sorununu çözmekte yetersiz kalmaktadır.

Büyümenin her bir puanının yaklaşık 100 bin kişiye yeni iş imkânı sağladığını varsaydığımızda yüzde beş oranında büyüme, her yıl ancak 500 bin kişinin iş bulmasını sağlıyor. Oysa işgücü pazarına her yıl 700 bin dolayında genç giriyor. Oysa SSK kayıtlarına göre sigortalı sayısı 2004'te 202 bin, 2005'in ilk dokuzayındaysa 586 bin kişi artmıştır.

Yüzde beşlik bir büyüme, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerin refah düzeyine yaklaşmasına da imkân vermemektedir. Türkiye yılda ortalama olarak yüzde 5 oranında büyürse, AB'nin bugünkü refah seviyesine ancak 26 yıl sonra yetişebilirken, yüzde 7'lik büyüme hızıyla bile bu süre 19 yıla inmektedir.

Öte yandan gelişmekte olan ülkelerde son 15 yılda meydana gelen gelişmeler, dış ticaret ve sermaye hareketlerindeki serbestleşmenin ekonomik büyümeyi otomatik olarak ve kendiliğinden sağlamadığını göstermiştir.

Bu üç temel faktör, hızlı büyümeyi hedefleyen yeni bir büyüme stratejisinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Sağlanan istikrar ortamının devamı büyüme sürecinin de devamına bağlıdır. Büyüme sürecinin devamı da istihdam artışının ön koşuludur. Ancak istihdam artışı için son elli yıldaki yüzde beşlik büyüme ortalamasının üstünde bir büyüme temposunu sürekli kılınmalıdır.

Mevcut üretim yapısıyla yüksek bir büyüme hızını korumak mümkün değildir. Döviz kuru dezavantajına ilaveten yüksek girdi maliyetleri karşısında şirketlerimiz giderek daha fazla ara malı ithalatına yönelmektedir. Ara malı ithalatı da istihdamı olumsuz etkilemektedir.

İthalattaki artışın cari açığı da büyütmesi sonucunda sadece son iki yılda 38 milyar dolara yakın döviz açığı verilmiştir. Bu yılı da dâhil ettiğimizde üç yıldaki toplam açık 60–65 milyar dolar civarında olacaktır.

Özelleştirme geliri ve yabancı (doğrudan veya portföy) sermaye girişiyle bu açığın finansmanında iki yıldır bir sorun yaşanmamıştır. Ama bu durumun sürdürülebilir olmadığı da açıktır.

Öte yandan ihracat odaklı olması amaçlanan büyüme, yerini gitgide iç talebe dayalı büyümeye bırakmaktadır. Buna paralel olarak gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımları, ağırlıklı olarak hizmetler sektörüne veya iç piyasa dönük geliyor. Bu durum, döviz dengesinde kısa vadeli rahatlama sağlarken, ihracatı artırmadığından, cari açığın finansmanının bu tür sermayeye dayalı olması da risk doğurmaktadır. Bu sermaye girişi bir noktada duracak ve kâr transferleri başladığında cari açığı olumsuz etkileyecektir.

İşte yapısal reformları tamamlayarak ülkemizde iş ve yatırım ortamını düzeltmenin önemi burada ortaya çıkıyor. Girdi maliyetlerini dünya standartlarına çekecek bir hareket planına ve küresel rekabet ortamında avantajlı olduğumuz sektörleri öne çıkartacak ve ihracatımızı ithalata bağımlı olmaktan kurtaracak bir sanayi politikasına ihtiyacımız var.